

Waarnemingen juli, augustus, september 2021

Peter Spierenburg

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels en andere soorten die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

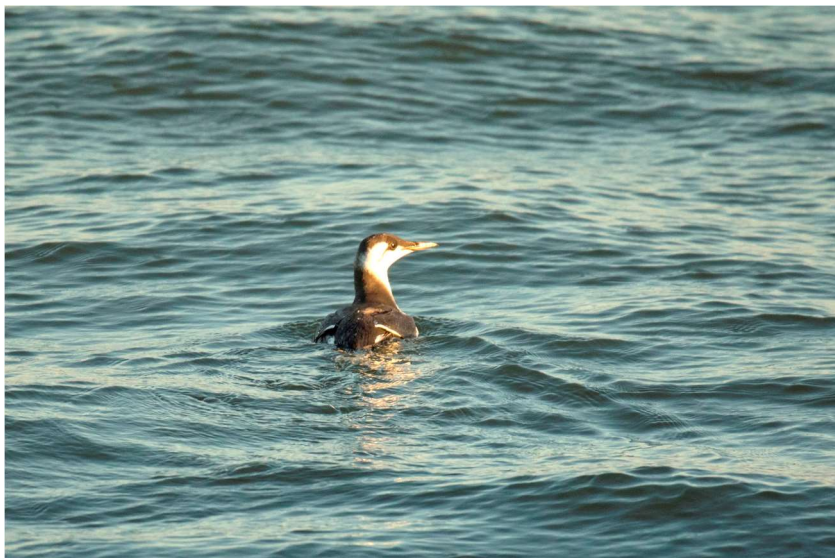

24 okt. 2021 Drieteenstrandlopers bij de pier van IJmuiden – foto: Jos Zonneveld

Goed broedseizoen van Drieteenstrandlopers

Voor steltlopers is het altijd onzeker hoe een broedseizoen zal verlopen. Vaak mislukt een seizoen door slechte weersomstandigheden of roofdieren. Maar omdat steltlopers relatief lang leven kunnen ze het zich permitteren om te wachten tot het seizoen waarin alles meezit. Er komen dan zoveel jongen groot dat de populatie er weer jaren tegen kan. Voor de Drieteenstrandlopers in Groenland was 2021 zo'n jaar. Van het onderzoeksstation Zackenberg, waar in eerdere jaren Drieteenstrandlopers zijn geringd die in Noordwijk in de winter zijn terug gezien, kwamen berichten van een bijzonder goed broedsucces. Dat had alles te maken met de zogenaamde lemmingcyclus, waarin ongeveer eens in de drie jaar het aantal lemmingen piekt. Dit jaar was in Groenland een piek lemmingjaar, wat betekent dat alle roofdieren zich volledig op de alom aanwezige lemmingen richtten. De jonge Drieteenstrandlopers konden daardoor opgroeien zonder ten prooi te vallen aan Poolvossen of Kleinste Jagers. Die laatste profiteerden zelf ook van minder aandacht van de Poolvossen. Waarschijnlijk zijn er veel Kleinste Jagers uitgevlogen. Langs onze kust is het een zeldzaamheid, maar desondanks leek het dit jaar beter doenlijk een eerstejaars Kleinste Jagers over zee te zien dan we in afgelopen jaren gewend waren. Dat het ook voor de Drieteenstrandlopers een goed broedseizoen was, konden we op onze stranden zien. Daar arriveren in juli al de eerste Drieten, de volwassen vogels. Vaak zijn dit vogels waarvan het broedsel is mislukt. In augustus volgen de eerste jonge vogels. Dit jaar verschenen de volwassen vogels al vroeg in juli in flinke aantallen. Maar dit bleek niet de voorbode van een slecht broedseizoen, want de eerste jonge vogels arriveerden ook vroeger dan anders. En het waren er veel dit jaar. Als je in augustus of september een groepje Drieteenstrandlopers zag, dan was de kans groot dat deze grotendeels of helemaal uit jonge vogels bestond. Nu is het beeld vertekend want de jonge vogels zoeken in deze tijd vaker juist onze stranden op. Dat komt omdat de eerder arriverende volwassen vogels al de goede plekken hebben ingenomen, zoals op Griend in de Waddenzee. Ons strand is ongunstiger wat betreft de voedselsituatie en daarom tweede keus. Toch kon je als je een groepje jonge vogels een poosje volgde, zien dat ze zich ook hier prima weten te redden. Met regelmaat pikten ze een wormpje op. Eerder bleek dat het op ons strand vooral om de Gemshoornworm gaat, die in het zand zit ingegraven en door de Drieteenstrandlopers is te vangen aan de waterlijn.

24 okt. 2021 Zeekoet bij de pier van IJmuiden – foto: JosZonneveld

Zeekoeten in problemen

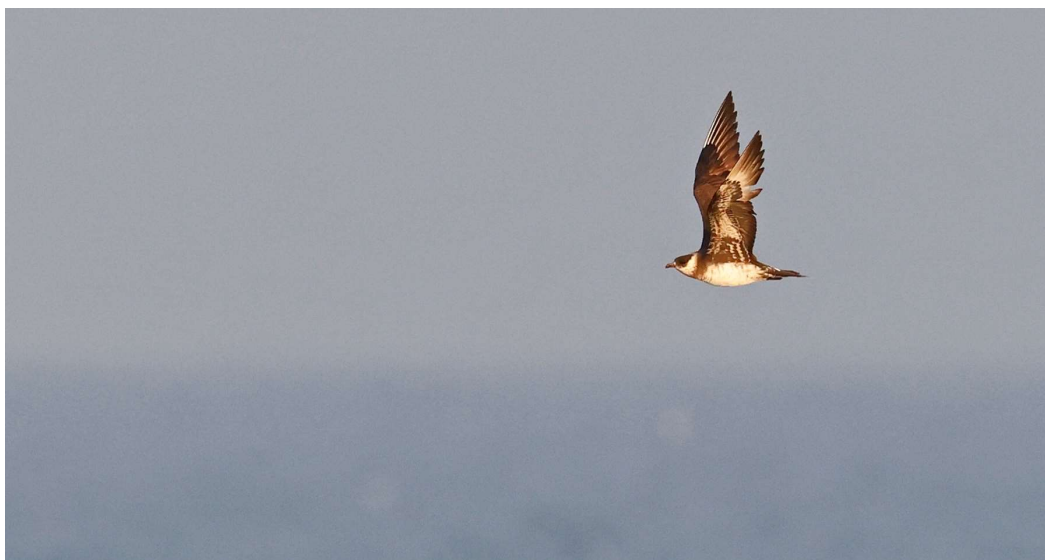
In zee verschenen dit jaar al vroeg de eerste Zeekoeten. Vanaf half september kunnen al de eerste voorlopers verschijnen, maar pas vanaf half oktober begint de winterpopulatie op te bouwen. Dit jaar was er een eerste waarneming op 28 augustus (EM). Vanaf half september vlogen er al regelmatig Zeekoeten langs de zeetrekhut, soms meer dan 10 en maar liefst 86 op 30 september (DT JD). Op 16 september spoelde ook een dode Zeekoet aan op het strand van de Coepelduynen (JBe). In oktober zouden er nog meer volgen. Wat was er aan de hand met de Zeekoeten? Uit Engeland en Schotland kwamen half september berichten van een 'wreck' van Zeekoeten en Alken. In een 'wreck' (of stranding) komen grote aantallen zeevogels tegelijkertijd in problemen door bijvoorbeeld een storm en

spoelen ze dood of verzwakt aan op het strand. Dat was inderdaad gaande. Niet alleen spoelden er honderden dode Alken en Zeekoeten aan, ook verschenen er vogels op uitzonderlijke plekken. Dat gaf de bizarre beelden van een groepje Zeekoeten rustend langs een riviertje in het binnenland in Schotland. Minstens zo vreemd waren waarnemingen van Zeekoeten foeragerend in ondiep water tussen zwemmers of in het zwijn tussen de meeuwen. De vogels moeten echt uitgehongerd zijn geweest en ten einde raad. Onderzoek naar wat de oorzaak is van deze 'wreck' loopt nog. Een oceaanonderzoeker wees op de aanwezigheid van een dichte algenbloei in een groot gebied ten noordoosten van Schotland. Mogelijk heeft dit geleid tot vissterfte of het vrijkomen van toxische stoffen voor de vogels. Bij algenbloei denk je ook aan opwarmend zeewater, ofwel weer een signaal van de klimaatverandering waarin we zitten. De vroege aankomst van Zeekoeten aan onze kant van de Noordzee was dus geen goed nieuws. Hopelijk zit er hier genoeg vis voor ze om te herstellen en goed de winter door te komen.

Kleine Jagers en klimaat

Tijdens een van de eerste lezingen sinds de coronamaatregelen, vertelde Ingrid Tulp ons over Kleine Jagers, hun broedgebied en hun reizen over de oceaan. Tussen hun arctische broedgebied en hun overwinteringsgebieden langs de Spaanse, Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse kusten kunnen ze in het najaar ook bij ons opduiken. Bij de start van de zeetrekellingen in Noordwijk in 1972 waren Kleine Jagers in september vaste prik. Een uur zeetrek kijken leverde vaak wel één of meerdere

vogels op. Tot rond 2000 kwam het gemiddelde over de hele doortrekperiode in de helft van jaren zelfs boven de twee per uur uit. In de afgelopen jaren was daar nog maar een fractie van over. Dieptepunt was 2020 met een jaartotaal van slechts 11 Kleine Jagers. Tegenwoordig lijkt het makkelijker een Grote dan een Kleine Jager te zien voor de Noordwijkse kust. Dit jaar was dat ineens weer andersom.

Kleine Jager – 11 aug. 2021 Katwijk aan Zee - strand © René van Rossum

Er vlogen meer Kleine Jagers langs dan we in jaren gewend waren. Het totaal voor augustus en september kwam uit op 50 vogels, met als topdagen 29 en 30 september met 12 en 9 vogels. Dat hiermee oude tijden herleven is te veel gezegd.

Vergelijk dit eens met de 81 Kleine Jagers die op 29 september 1977 langs vlogen! De aantallen van dit jaar zijn hoog ten opzichte van wat we nu gewend zijn, maar vóór 2000 had dit bij de mindere jaren gezeten.

Dat we dit jaar weer wat meer Kleine Jagers zagen, heeft dat net als bij de Drieteenstrandlopers te maken met een goed broedseizoen? Het is verleidelijk dat te denken. Alleen hebben we uit de lezing van Ingrid Tulp geleerd dat het voor Kleine Jagers zo eenvoudig niet in elkaar steekt. De Kleine Jagers die wij zien zijn waarschijnlijk afkomstig van de Scandinavische en Schotse broedgebieden en de lemmingjaren lopen aan beide kanten van de oceaan niet synchroon. Anders dan Middelste en Kleinste Jagers hebben Kleine Jagers sowieso niets met lemmingen. Ze eten alleen vis en zijn helemaal gespecialiseerd in het afhandig maken van prooien van andere zeevogels. Ze broeden daarom in de buurt van kolonies Drieteenmeeuwen en Noordse Sterns. Die zijn op hun beurt weer afhankelijk van voldoende vis in de buurt. De afname van Kleine Jagers voor onze kust loopt parallel met de sterke afname in Schotland en op de Shetlands. Daar speelt al sinds ongeveer 2000 een voedselprobleem. Er is in de buurt van de kolonies steeds minder Zandspiering te vinden. Naast visserij lijkt het veranderende klimaat een belangrijke oorzaak. Met het opwarmend zeewater schuift de Zandspiering op naar het noorden, buiten bereik van de kolonies. Zowel Drieteenmeeuw als Noordse Stern nemen daarom al sinds 2000 af. De Kleine Jager volgt hen met een afname van maar liefst 80%. Naast de voedselsituatie speelt daarbij ook de toename van Grote Jagers een rol, die het gemunt hebben op zowel de kuikens als de volwassen vogels. Het is de vraag of de opleving van de Kleine Jagers dit jaar te maken had met een goed broedseizoen. Misschien moeten we de oorzaak niet zoeken bij wat de Drieteenstrandlopers overkwam dit jaar, maar moeten we meer kijken naar de Zeekoeten. Het kan zijn dat de slechte omstandigheden in de noordwestelijke Noordzee dit jaar al vroeg Kleine Jagers heeft doen uitwijken naar onze kust. De harde wind in augustus heeft daarbij wellicht ook geholpen. Hier voor de kust troffen ze veel sterns aan en zo zijn ze wellicht op hun tocht naar het zuiden even hier blijven hangen. De Kleine Jagers en de Zeekoeten laten zien hoe complex de relaties tussen soorten in elkaar zitten. Maar ook hoe de razendsnelle opwarming van de aarde de ecosystemen ontwircht.

Figuur 1 Aantal Kleine Jagers per uur gezien vanuit de zeetrekthut (bron: www.trektellen.nl)

Maandoverzicht

juli

De maand juli bracht ouderwets ‘Hollands’ wisselvallig zomerweer. De maand was relatief koel zonder uitschieters. In de eerste helft van de maand wisselden rustig en wisselvallig weer elkaar af met wind uit zuidelijke richtingen. Op de 14e en 15e viel er elders in het land veel regen met extreme wateroverlast in Limburg. De wind draaide daarna naar noordelijke richtingen. Vanaf de 25e werd de stroming weer zuidwestelijk.

Op 2 juli was een **Hop** aanwezig in De Blink (SW). Van 1 tot 4 juli waren er meerdere waarnemingen van een overvliegende **Wespendief**, van de AWD tot aan de Binnenwatering Katwijk (JVr ea). Op 31 juli was er één aanwezig in de AWD Sasbergen. Een man en een vrouw **Bruine Kiekendief** waren de hele maand aan het jagen in bollen- en grasland in de Elsgesteer-, Hoogeweg- en Zweterpolder (WB ea). Op 3 juli trok een **Visarend** naar zuid over de Noordzijderpolder (EH). Op 4 juli was een overtrekkende **Kwak** te horen over de Sint Bavo (MW). Ook in de zomer zijn er nu **Grote Zilverreigers** te zien in ons waarnemingsgebied. Op 5 en 24 juli vloog er één langs de zeetrekthut (JD). Op 25 juli verbleven er 5 in het Langeveld (JR). Op het onder water gezette bollenland in de Zweterpolder verbleven tot het droogvallen tot 6 juli 1-6 **Lepelaars** (WB ea). Verder liepen hier tot maximaal 8 **Kleine Plevieren**, 25 **Grutto's**, 20 **Tureluurs**, 3 **Groenpootruiters**, 1-3 **Bosruiters** en joeg er een groep van 20 **Oeverzwaluwen** op insecten (SP RG ea). Op 1 juli liepen er

2 **Kemphanen** (SP) en op 4 juli 7 **Bosruiters** (RG). Op 1 en 2 juli verbleef er een tweedejaars **Dwergmeeuw** (SP ea). Mogelijk dezelfde vogel verbleef t/m 20 juli bij de Binnenwatering (AM). De eerste jonge **Zwartkopmeeuw** verscheen op 16 juli bij de Binnenwatering (AM). Zowel op strand als langs de zeetrekhut waren Zwartkopmeeuwen de hele maand algemeen, met een maximum van 22 langstrekkend op 17 juli (JD) en 6 op het strand van de Coepelduynen op 21 juli (AM). Op 17 juli was er ook massale ruitrek van **Bergeenden** richting de Waddenzee en vlogen er in 2,5 uur tijd 1158 langs de zeetrekhut. Ook passeerde er een **Middelste Zaagbek** (JD). Op 28 juli vlogen er 2 **Casarca's** langs de zeetrekhut (JD). T/m 19 juli trokken er regelmatig **Sijzen** over, met o.a. een groepje van 30 over Rijnsoever op 9 juli (AMe). Op 9 juli liep er een **Engelse Kwikstaart** in de Hogeveense Polder, waarschijnlijk een vogel van één van de 2 broedparen daar. De man **Rouwkwikstaart** bleef t/m 28 juli aanwezig bij de Binnenwatering (AM). Van 27 t/m 29 juli verbleef een man **Grauwe Klauwier** in de Guytendel in de Coepelduynen (CZ). Naast het broedgeval in de Zwetterpolder broedde er ook een **Ransuil** op Sollasi, met op 14 en 15 juli 2 roepende jongen (RJ)

Wespendiff – 2 juli 2021 Katwijk aan Zee - Binnenwatering © Joas de Vreugd

augustus

Ook augustus was koel en wisselvallig. Dagen met zuidoostenwind ontbraken bijna geheel. In de eerste helft van de maand was zuidwest de dominante windrichting met op veel dagen meer dan windkracht 4. Op 8 augustus trok de wind aan tot zuidwest 6 en op 16 augustus naar noordwest 6. Vanaf de 23^e draaide deze naar noordelijke richtingen en bleef er op veel dagen flink wat wind staan.

Op 3 augustus trokken 2 **Zwarte Ooievaars** over de Hogeveense Polder (RG). Op 11 augustus trok er een groepje van 4 juveniele **Purperreigers** over de Binnenwatering (MD), gevolgd door een groepje van 3 de volgende dag over zee (JD ea). Een zeldzaam gezicht vanuit de zeetrekhut. Op 12 augustus was een **Kleine Zilverreiger** aanwezig bij de Binnenwatering (AM). Van 4 tot 7 augustus was er massale wegtrek van **Kokmeeuwen** langs de zeetrekhut, met een maximum van 5500, vergezeld door 27 **Zwartkopmeeuwen** op 6 augustus (JD). Een vroeg **Smelleken** trok op 6 augustus langs (JD). Op 11 augustus passeerden 2 **Reuzensterne**s de zeetrekhut (JD). Op 16 augustus trokken een **Grauwe Pijlstormvogel** (JD PS) en een **Grote Jager** (HV) langs. In de tweede helft van de ochtend kwam er een grote stroom **Noordse Sterne**s/**Visdieven** (2300) en **Zwarte Sterne**s (110) op gang (JD). Deze was onderdeel van een massale exodus uit de Noordzee, in vervolg op de uitzonderlijke aantallen sterns die zich eerder in de week langs de kust van Noord-Holland ophielden. Vanaf 22 augustus verschenen er met regelmaat **Kleine Jagers** voor de zeetrekhut (JD AH DT). Op 26 augustus vlogen er 12 langs het strand van de Duindamseslag, met ook een eerstejaars **Kleinste Jager** (EM). Op 28 augustus verscheen hier de eerste **Zeekoet** (EM). Op 4 augustus verbleef een **IJsvogel** langs de Binnenwatering (MD).

Op 9 en 10 augustus zat er een adulte **Roze Spreeuw** in een grote groep spreeuwen in de AWD Westhoek en De Wouwen (NR HB). De groep op de foto telt 1415 Spreeuwen met daarin 1 Roze Spreeuw. Op 18 augustus zaten er 50 **Goudplevieren** in Polder Hoogeweg (AM). De laatste **Kleine Plevier** van het seizoen vloog op 30 augustus over de Coepelduynen (JHa). De eerste **Bonte Vliegenvanger** van het najaar zat op 13 augustus op de Algemeen Begraafplaats aan de Oude Zeeweg (CZ). De doortrek van **Paapjes** kwam in de laatste week van de maand op gang, met de eerste op 20 augustus langs het Zwarte Pad Katwijk (AM) en een maximum van 8 in AWD Westhoek op 24 augustus (GJ).

Grote groep spreeuwen. In het midden van de inzet: Roze Spreeuw – 9 aug. 2021 Amsterdamse Waterleidingduinen - De Wouwen
© Nico Rensen

De eerste **Tapuit** van het najaar zat op 21 augustus in de Coepelduynen (CZ). Op 25 augustus zat er een **Sperwergrasmus** in de struiken bij de Puinhoop (GT ea). In de ochtend was een **Ortolaan** aanwezig in het Langeveld (RSI) en 's middags vloog er één over de Puinhoop (JVr). Op 31 augustus verbleef er een **Draaihal** in de Coepelduynen bij Rinus z'n Trap (CZ ea). De hele maand vlogen er 1-2 **Wespendieven** rond in de zuidelijke AWD en omgeving. Op 11 en 24 augustus ging het om een juveniele vogel (JW GJ). Op 27 augustus trok een **Visarend** over het strand van de Noordduinen naar zuid (RSI). Op 27 augustus liep een **Hermelijn** door Willem v.d. Bergh (PD). De influx van **Rouwmantels** leverde er één op in Rijnsoever Katwijk op 31 augustus (JDx ea).

Draaihal – 31 aug. Coepelduyn C3 © Peter van Duijn

Hermelijn – 27 aug. 2021 Noordwijk - Willem v.d. Bergh
(Stichting) © Peter van Duijn

september

De maand september was warm en eindigde in de top 10 qua temperaturen. Ook viel er nauwelijks regen. In de eerste week zat de wind vooral in de zuidoosthoek. Daarna overheerste zuidwestenwind. Aan de droge periode kwam pas in de laatste dagen van de maand een einde en kwam het weer onder invloed van lagedrukgebieden. In de laatste twee dagen van de maand waaide het hard met tot windkracht 5 uit het westen. Een echte herfststorm bleef uit.

Op de zandbank voor de Uitwatering verbleef de hele maand een grote groep **Grote Sterns** met minimaal 200 op 5 september (AM) en 239 op 26 september (RR). Op 16 september zat er een **Rosse Franjepoot** langs de waterlijn van het strand bij de Coepelduynen (AM ea). Langs de zeetrekpost passeerde op 22 september op korte afstand een **Grauwe Pijlstormvogel** (JD), gevolgd door één langs het strand van de Noordduinen op 23 september (CZ). Die dag vloog er een **Parelduiker** en een **Roodhalsfuut** langs de zeetrekpost (JD). Laat in de middag volgden nog 45 **Toppers** (HS). Ook op 28

september passeerde een groep van 6 (CZ). Naast een groot aantal Kleine Jagers, trok op 26 september een **Grote Jager**, op 27 september een **Middelste Jager** en op 29 september een **Kleinste Jager** langs de zeetrekpost (JD HO HV). Op 29 september vloog er een **Vaal Stormvogeltje** langs het strand van de Coepelduynen (CZ). Op 2 september vlogen er 2 **Wespendieven** roepend over Sollasi (RJ). Doortrekkende vogels volgden op 3, 12 en 14 september, alle over de Puinhoop (RR ea). Daar trok op 18 september een eerstejaars **Steppekiekendief** over (PD JHa). Op 5 dagen passeerde een **Visarend** (EM ea). Op 3, 6 en 21 september trok een juveniele

Purperreiger over de duinen (RSI ea). Op 18 september was er één aanwezig in de Zwettterpolder. Op 18 en 26 september trok er een **Smelleken** over de Puinhoop (JVr ea). Op 17 september vloog een **Raaf** over de Kapelleboslaan (RG). De zangvogeltrek was dit jaar in september niet massaal. De eerste 3 **Grote Gele Kwikstaarten** vlogen op 5 september over Kachelduin (EM). De eerste **Oeverpieper** van het najaar passeerde op 18 september over de Puinhoop en de eerste **Keep** op

Rosse Franjepoot – 16 sept. 2021 Katwijk aan Zee - strand © Joas de Vreugd

19 september (RR ea). Gedurende de maand trok er 5 keer een **Duinpieper** en 4 keer een **Ortolaan** (JVr ea) over de Puinhoop en de Noordduinen. De Ortolaan die op 29 september over de De Blink trok streek ook even neer (CZ). Op 18 september was de doortrek van **Tapuiten** in volle gang en vlogen er 8 over de Puinhoop (RR). In de laatste week van de maand vlogen de eerste **IJsgorzen** over de Coepelduynen, met één op 25, 26 en 28 september (AE ea). Op 3 september zat de eerste **Vuurgoudhaan** van het najaar op de Algemene Begraafplaats aan de Oude Zeeweg (CZ). Een vroege **Bladkoning** zat op 7 september op de Puinhoop (RR ea). Op 12 september zat er even een **Grauwe Klauwier** (GB). Op 21 september scharrelde er nog een

Dwerggors -26 spt. 2021 Katwijk aan Zee - De Puinhoop © René van Rossum

Sprinkhaanzanger en een **Blauwborst** door de struiken in de zeereep van de Coepelduynen (GT). Op 21 september trok een **Dwerggors** over de Puinhoop, uitsluitend opgemerkt op basis van de roep (GT). Op 27 september streek er één neer die zich goed liet bekijken (MD ea). Op 30 september zat er een **Bonte Vliegenvanger** in de Grashoek, de laatste van het seizoen (JD).

Op 3 september vloog een **Rouwmantel** op het St Bavo terrein (MW) en op 5 september in de AWD Schrama (SM). Een jonge **Boommarter** was op 18 september aan het jagen in de Coepelduynen (CZ).

Boommarter – 18 sept. 2021 Coepelduyn C3 © Casper Zuyderduyn

<i>Waarnemers</i>					
AE	Arjan van Egmond	HO	Hanneke Oltheten	PD	Peter van Duijn
AM	Annelies Marijn	HV	Hein Verkade	PS	Peter Spierenburg
AMe	Arnold Meijer	JBe	Jos van Bommel	RG	Reinder Genuït
CZ	Casper Zuyderduyn	JD	Jelle van Dijk	RJ	Rob Jansson
DT	Diny Thibaudier	JDx	Joke Durieux	RR	René van Rossum
EH	Eef van Huijssteeden	JHa	Joël Haasnoot	RSI	Roy Slaterus
EM	Ezra Mandemaker	JR	Job de Ridder	RV	René Voorberg
GB	Gijsbert van der Bent	JVr	Joas de Vreugd	SM	Sam van der Meij
GJ	Guus Jenniskens	MD	Menno van Duijn	SP	Sven Pekel
GT	Gijsbert Twigt	MW	Maarten Wielstra	SW	Sjaak Weijers
HB	Han Buckx	NR	Nico Rensen	WB	Wijndeldt Boelema
<i>bron: www.waarneming.nl</i>					

